

LÖGREGLUSTJÓRINN Á HÖFUÐBORGARSVÆÐINU

Dómsmálaráðuneytið,
skrifstofa réttarfars og stjórnssýslu.

Reykjavík, 20. nóvember 2023

Umsögn um drög að frumvarpi til laga um breytingar á réttarfarslöggjöf (miðlun og form gagna, fjarþinghöld og birting ákæru í stafrænu pósthólfi).

Með frumvarpinu eru lagðar til breytingar á lögum um meðferð sakamála, lögum um meðferð einkamála og lögum um gjaldþrotaskipti o.fl., sem flestar miða að því að gera samskipti þeirra sem vinna á grunni löggjafarinnar tæknilega hlutlaus og skapa forsendur til að nýta tæknilausnir í ríkari mæli í réttarvörslukerfinu. Breytingarnar miða að því að gera réttarfarslöggið hlutlausa um afhendingarmáta gagna og tilkynninga og heimila meðal annars í auknum mæli notkun rafrænnar lausna í stað undirritanna með eigin hendi, festa í sessi í almennum ákvæðum heimildir til að nota fjarfundabúnað við rekstur einka- og sakamála fyrir dómi og við skýrslugjöf hjá lögreglu, auk þess að heimila stafræna birtingu ákæra og annarra skjala við rannsókn og meðferð sakamála sem nú krefjast tiltekins birtingarmáta.

Embætti lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu vill koma eftirfarandi athugasemdum á framfæri við 31. gr. í framangreindum drögum að frumvarpinu, en ákvæðið er svohljóðandi:

Á eftir 156. gr. kemur ný grein, 156. gr. a, svohljóðandi:

Heimilt er að birta ákæru fyrir ákærða í stafrænu pósthólfi í miðlægri þjónustugátt stjórnvalda og telst hún þá réttilega birt þegar ákærði skráir sig inn í pósthólfið eftir að ákæra hefur verið gerð aðgengileg þar.

Við birtingu ákæru í stafrænu pósthólfi skal þess gætt að gefa ákærða kost á að óska eftir verjanda, sbr. 4. mgr. 156. gr.

Í þeim tilgangi að staðreyna hvort birting ákæru hafi tekist samkvæmt ákvæði þessu er ákæranda heimilt fylgjast með því hvort ákærði skráir sig inn á stafrænt pósthólf sitt eftir að ákæra hefur verið gerð aðgengileg þar sem og afla staðfestingar á birtingu og miðla henni til dómstóls.

Ríkissaksóknari setur nánari fyrirmæli um birtingu gagna eftir þessari grein í stafrænu pósthólfi.

Um birtingu ákæra í stafrænu pósthólfi fer að öðru leyti eftir lögum um stafrænt pósthólf í miðlægri þjónustugátt stjórnvalda.

Embættið telur að með framangreindri breytingu, sem lögð er til hvað varðar birtingu á ákærum, sé ekki gengið nægjanlega langt í því hvenær ákæra teljist réttilega birt. Telur

LÖGREGLUSTJÓRINN Á HÖFUÐBORGARSVÆÐINU

embættið þá að hin svokallaða leið A sem vísað er til í drögunum, þ.e. „Að gagn (ákæra) teljist réttilega birt þegar það hefur verið gert aðgengilegt í stafrænu pósthólfi“, tryggi betur fyrirkomulag birtinga til framtíðar litið og boðanna í tengslum við dómsmál.

Í 7. gr. laga nr. 105/2021 um stafrænt pósthólf kemur fram að skjal teljist réttilega birt þegar það er gert aðgengilegt í stafrænu pósthólfi. Telja má víst að vilji löggjafans hafi verið að þar með væri gengið nægjanlega langt og ekki væri gerð krafa um að vaktað væri hvort birtingarþoli færi inn í pósthólfið, til að skjalið teldist birt. Í greinargerð með frumvarpinu segir varðandi 7. gr:

Það er því ekki gerð krafa um að viðtakandi þurfi að hafa opnað gögnin og staðfest móttöku þeirra, enda fælu ríkari skyldur í sér frávik frá núverandi birtingaraðferðum. Það er því hvorki lögð meiri né minni ábyrgð á herðar viðtakanda gagnanna en gert er með gildandi réttarreglum um að fylgjast með þeim gögnum sem berast með hefðbundnum hætti og bregðast við þeim á viðeigandi hátt. Þá munu birtingaraðilar ekki fá upplýsingar um hvenær einstaklingar og lögaðilar lesa hvern og einn póst, enda væri það óhóflegt inngríp hvað persónuvernd varðar.

Að sama skapi mætti segja að óeðlilegt væri ef birtingaraðilar fylgist með innskráningum þeirra sem birta á fyrir, en einnig er ekki ljóst hvort slíkt eftirlit sé í samræmi við lög eða sé tæknilega gerlegt. Það er mat embættisins að með því að færa birtingar og boðanir í rafrænt umhverfi sé í raun verið að auka við þjónustu og tryggja betur friðhelgi einkalífs þeirra sem sæta slíkum birtingum. Í núverandi lagaumhverfi getur komið til lögheimilisbirtingar (skjal birt þeim sem birtingarmaður hittir fyrir, eða býr á lögheimili ákærða) eða birtingar í Lögbirtingarblaði, sem hljóta að teljast verulegt inngríp fyrir einstaklinga og væri því stafræn birtingarleið vænni kostur.

Að lokum má benda á að árinu 2023 gaf embætti Ríkissaksóknara út fyrirmæli um rafrænar gagnasendingar og birtingar í stafrænu pósthólfi. Þar eru lögregluembættum gert skylt að birta gögn með rafrænum hætti:

Ákvarðanir, tilkynningar og önnur bréf í tengslum við rannsókn og meðferð sakamála skulu birt eða send með stafrænum hætti í gegnum stafrænt pósthólf á Ísland.is, sbr. 1. mgr. 4. gr. laga nr. 105/2021, eða með öðrum öruggum stafrænum hætti, nema því verði ekki við komið.

Það er því mat embættisins að full ástæða sé fyrir því að ganga alla leið, eins og starfshópur dómsmálaráðuneytisins um málefnið lagði raunar til, og að leið A verði fyrir valinu frekar en að gömlum birtingarleiðum verði haldið áfram óþarflega lengi, með tilheyrandi kostnaði og áhættu fyrir friðhelgi þeirra sem birta skal gögn í tengslum við ákæru í sakamáli.

LÖGREGLUSTJÓRINN Á HÖFUÐBORGARSVÆÐINU

Embættið leggur áherslu á að verði fallist á það að leið A verði farin, verði að fylgja henni eftir með kynningarátaki og upplýsingamiðlun til þeirra sem fá send slík gögn sé bætt. Þannig fylgi rafrænni birtingu upplýsingar um hvað skjalið þýði, hver séu réttaráhrifin fyrir birtingarþola og annað sem rétt sé að birtingarþoli viti. Allt þetta er fært í núverandi tækniumhverfi.

Lögreglustjórinn á höfuðborgarsvæðinu hefur verið leiðandi embætti hvað varðar þróun á rafrænni þjónustu fyrir borgarana auk þess að hafa tekið þátt í þróun þess að Lögreglukerfið, málaskrárkerfi lögreglu, sé ein af skjalaveitum rafræns pósthólfs. Fulltrúar frá lögreglustjóranum voru auk þess aðilar í fyrrgreindum starfshópi á vegum dómsmálaráðuneytisins, þar sem fjallað var um birtingar og boðanir með rafrænum hætti.

Virðingarfyllt,

Margrét Kristín Pálsdóttir,
settur aðstoðarlögreglustjóri.